

ELS DÒLMENS

A Catalunya hi ha prop de 500 monuments megalítics, uns 300 dels quals són dòlmens. Aquestes construccions es van començar a investigar fa més de cent anys i la Península Ibèrica es considera un dels territoris més importants d'Europa pel seu nombre de monuments megalítics. La paraula dolmen és d'origen bretó, significa taula de pedra. Són sepulcres prehistòrics fets entre els anys 4500 i 5500 aC, uns monuments que avui són sovint difícils de trobar. Els ubicaven en llocs de bona visibilitat, generalment en indrets encimbellats; netjaven o cremaven el sotabosc, treien la terra fins a arribar a la roca natural on dibuixaven les mides i feien unes trinxeres que servien de fonament per emplaçar les lloses verticals, conegudes com a orostrats, començant per la capçalera i laterals. Per aconseguir mourelles, ho feien amb l'ajuda de corrons, pals i cordes; un cop les tenien col·locades les fixaven amb altres més petites i començaven a fer el túmul, un monticle de terra i pedres que cobria la cambra funerària, que era la part més visible. Un cop tenien una part feta, aprofitaven per pujar la llosa superior i l'acabaven de cobrir deixant lliure la part de l'accés. El cromlec és el cercle exterior de pedres que limitava el túmul i el protegia.

A Catalunya hi ha dos estils propis diferenciats: el solsonià, que té les tombes en forma de cista, semblant a una capsa, típiques de les comarques de la Depressió Central Catalana, i el sabadellà, que es troba preferentment a prop de la ciutat de Sabadell. Generalment són d'un sol individu; el seu interior té forma de pou, i a les fosses es troben els objectes funeraris de ceràmica, terrissa i sílex. Els sepulcres de corredor són els més antics, típics de les comarques de l'Alt i

Baix Empordà. La cambra és trapezoïdal o circular i el passadís és més baix que la cambra funerària. L'entrada solia estar tapada per una llosa com a porta. Datan del 3500 al 2500 aC; a partir d'aquesta data fins el 2200 aC, la planta és rectangular. La galeria catalana és molt semblant a la de corredor, als laterals tenen dos o tres orostrats i a mesura que s'aproximen a l'exterior la grandària és inferior i arriben fins a la vora del túmul on tenen l'accés.

Les cistes megalítics són les més abundants; daten del Calcolític (2200-1800 aC), en un 40% dels casos eren en àrees en què la terra tenia poc gruix i s'havia de construir a la roca. Estan formades per una cambra generalment trapezoïdal, i en alguns casos rectangular. L'accés era per mitjà de la llosa de coberta. Estan orientades de nord a sud i tenen l'orostrat meridional més ample; són les més simples d'edificar i bàsicament l'enterrament era per inhumació.

La cambra pirenaica es troba als Prepirineus i als Pirineus. Pel lateral meridional la llosa era més baixa i feia la funció de finestra per on s'entrava el difunt. Aquesta es tancava per mitjà d'una llosa inclinada. El seu aspecte era molt semblant a les cistes, amb la llosa de coberta més gruixuda. L'estil d'arca amb

*Dolmen de Sant Corneli
Dibuix de M. Dolors Bagué*

**Restaurant
Fussimanya**

08519 TAVÈRNOLES (Osona) Barcelona

Telèfon 93 812 21 88

www.fussimanya.cat

*Dolmen de Puigsespedres
Dibuix de M. Dolors Bagué*

vestíbul-pou té la cambra rectangular separada per una llosa que feia de porta i separava el vestíbul que feia la funció de fossa, i s'hi accedia per sobre del túmul, que estava cobert amb una pedra coneguda com a llamborda. L'hemidolmen té el fossar a la roca, tapat per un túmul i cobert per una llosa, cada extrem era subjectat per una pedra vertical. El paradolmen es construïa aprofitant les balmes naturals, en raconades entre grans roques i cavitats càrstiques; en aquests casos es netejava l'interior i es tapava l'entrada amb lloses. Gran part d'aquests enterraments no van ser completats, es creu que podien haver-se destinat a dipòsits d'ossos.

La muntanya del Collsacabra és l'indret d'Osona on es poden trobar més dòlmens. A continuació us en faig una relació.

A l'Esquirol hi ha el dolmen de Puigsespedres, un sepulcre de corredor que es troba a prop del camí ral de Vic a Olot. A Rupit tenim la cista del Pla de Llancers, de cambra rectangular, situada al lloc conegut com el camp de Salarca. A Tavertet hi coneixem la cista de Can Tafura, de planta rectangular, a 500 metres al sud de la masia del mateix nom; el de les Valls es troba a prop de la masia de les Valls, en queden poques restes; la cista de la Font de la Vena és de cambra quadrada tancada, es troba a sobre la roca de gres a la sego-

na terrassa dels cingles de Tavertet, a una distància de vora 250 metres de la font. Hi havia el dolmen del Pedró, situat a 150 metres al sud del turó del mateix nom; la cista del Pedró era de cambra rectangular tancada, s'hi va trobar l'enterrament d'un home d'uns 25 anys d'edat. La cista del Collet de Rajols tenia la cambra rectangular tancada i es trobava a 950 metres a l'est del dolmen del Pedró, però actualment està parcialment destruïda. Les cistes de Rajols 1 i Rajols 2 eren a uns 150 metres a l'est del cim del Pedró i a 100 metres a l'est del collet de Rajols, en una àrea boscosa. El dolmen de Sant Corneli, encara dempeus, es troba just al darrere de la mateixa església; té doble cambra, un fet únic a la península. Finalment hi ha el paradolmen de les Pixarelles, que està format per una cambra semiartificial, adossada a un aflorament natural provocat per l'erosió càrstica.

La tradició de fer ofrenes als difunts va anar minvant amb la pobresa i els robatoris, posteriorment el cànon del Concili de Carlemany va posar fi a la tradició dels aixovars funeraris. En èpoques més recents alguns dòlmens van ser aprofitats com a barraca de vinya en les zones vinícoles, barraca de pastor per a refugiar-se o bé per a guardar les eines del camp. Alguns situats a prop de masies van ser utilitzats com a habitació, ja que s'han trobat restes d'haver estat encalçats. A la població de la Roca del Vallès (Vallès Oriental) hi ha un dolmen interessant, la Pedra de les Orenetes, que mostra unes inscripcions gravades a la llosa del sostre. Una de les tombes d'època neolítica més grans que es coneixen és l'anomenada Newgrange, que es troba a Irlanda. El túmul, amb una cambra funerària interior, mesura uns 9 metres d'alçada i el diàmetre fa 85 metres, amb una superfície total de 6.000 metres quadrats.

M. Dolors Bagué Cambra
Il·lustradora

El Coll
BRASERIA

Mas "El Coll" ■ Ctra. Vic-Olot, Km. 34
Tel. 93 852 21 05 ■ RUPIT-PRUIT

Ca l'Ignasi
Restaurant
PREGUEM RESERVEU TAULA

C. Major, 38 – Tel. 93 852 51 24
08569 CANTONIGRÒS